

מייגור הפשיעה והאלימות ביישובים הערביים – צעדים נדרשים מהממשלה

5 באוקטובר 2019

מסמך זה פורש את התביעות כלפי הממשלה בכלל וכלפי המשרד לביטחון הפנים והמשטרה בפרט, ואין בו כדי לסתור את ההבנה שמיגור הפשיעה בחברה הערבית וגורמיה, מחייב גם התגייסות וצעדים בתוך החברה הערבית.

פעולות באחריות ממשלתית כוללת

תכנית חומש למייגור גורמי האלימות: הטיפול בגורמי העומק לפשיעה ולאלימות מצוי באחריותם של משרדים וגופים רבים ולא רק בידי המשרד לביטחון הפנים ובכללו, המשטרה. לכן, דרושה החלטת ממשלה בדבר הקמת ועדת מנכ"לים שתגבש תכנית חומש כוללת למייגור הפשיעה והאלימות ביישובים הערביים ותפקח על ביצועה, וזאת תוך מתן מענה לגורמי העומק לאלימות.

בוועדה יהיו חברים מנכ"לי המשרדים והגופים הבאים: ביטחון הפנים, מפכ"ל המשטרה, משפטים, אוצר, רווחה, כלכלה, חינוך, בינוי ושיכון, ביטחון, רשות המסים, החברה למתנ"סים, יו"ר ועד ראשי הרשויות הערביות, ראשי הערים / מנכ"לים של הערים הערביות הגדולות (אום אלפחם, נצרת, סכנין, טמרה, שפרעם, בקה אלע'רביה, טייבה, כפר קאסם, טירה, קלנסווה ורהט).

התכנית תתמקד, בין השאר, בנושאים הבאים:

- **צמצום העוני אשר מוביל לאלימות ולפשיעה** – באמצעות הנגשת הון ואשראי לעסקים; השכלה; פיתוח כלכלי והרחבת היצע התעסוקה; ומאבק בכלכלה השחורה.
- **הרחבת היצע הדיור הנמוך הגורם לסכסוכים ולמתרחקות** – באמצעות הקמת ערים ערביות חדשות בגליל, במשולש ובנגב; הפשרת קרקעות לבניה; השלמת תכניות מתאר; והרחבת היצע הדיור.
- **הקמת "מתחמי איחוד" המרכזים שירותים מצילי חיים** (כיבוי והצלה, רפואה דחופה, פיקוד העורף ומשטרה).
- **שיפור מעני הפנאי ביישובים הערביים** – על-ידי הקמה והפעלה מלאה של מרכזים קהילתיים ומרכזי ספורט ביישובים; הקמת גני משחקים, פארקים וטיילות.
- **שיפור נוכחות המדינה ביישובים הערביים** – באמצעות הבאת שירותים ומוסדות ממשלה.
- **צמצום האלימות כלפי נשים** – הפעלת תוכנית לטיפול בגברים אלימים והגנה על נשים באמצעות הרחבת היצע מרכזי הסיוע והמקלטים לנשים ערביות.
- **הקמה והפעלה של מרכזי גישור קהילתיים ביישובים הערביים** וחיבור תחנות המשטרה למרכזים הללו לצורך טיפול מניעתי בסכסוכים.
- **חינוך נגד אלימות ובריונות בבתי הספר**
- **הקמת מסגרות של מתנדבים.ות** כגון סיירות הורים, בטיחות בדרכים, בריונות ברשת, רפואה דחופה ועוד.

פעולות באחריות ישירה של משרדי הבט"פ, המשפטים והמשטרה

הפעולות הבאות יגבירו את האמון במשטרה כ"כתובת עבור האזרחים" אשר תסייע לפיענוח פשעים ובכך תגביר את האמון עוד יותר, וחוזר חלילה.

1. **אספקת ביטחון והגנה לאזרחים תוך נוכחות משטרתית משמעותית ורצופה** - רבות מנקודות המשטרה אינן מאוישות 24/7 והאזרחים תוהים לשם מה הוקמו.
2. **איוש מלא של תחנות המשטרה** (בין שבתוך היישובים ובין מחוצה להם). לשם כך, יש להקצות תקנים ומשאבים מספקים התואמים את רמות האלימות והצרכים בכל יישוב.
3. **פיענוח פשעים בכלל ומעשי רצח בפרט**, וזאת למרות שיתוף הפעולה החלקי מצד הציבור במקרים מסוימים. פיענוח פשעים הינו תנאי לרכישת אמון הציבור. יש לדווח לציבור על קשיים והצלחות בפיענוח המקרים.
4. **קיצור זמן תגובה** והגעה של שוטרים לאירועים.
5. **התערבות אקטיבית להפסקת אלימות בזמן אמת** מבלי להמתין עד שתסתיים, בדיוק כפי שהמשטרה פועלת ביישובים יהודיים.
6. **מיגור הנשק הבלתי חוקי** - הפעלת מבצעים למסירת נשק באנונימיות, בתמורה לאי-הפללה. יש לשקול "פדיון" נשק בכסף שחולט בגין עברות אחרות; ביצוע מבצעים שיטתיים ותכופים לתפיסת נשק ביישובים, תוך התמקדות בסוחרי נשק ועבריינים; החמרת כתבי האישום שתביא להחמרת ענישה בגין עברות נשק; החמרת הפיקוח והענישה בנושא גניבת נשק בצה"ל ועבודה מתואמת מול משרד הביטחון בנושא.
7. **פסק זמן מהריסות בתים**. ההריסה של מבנים בלתי מורשים, כל זמן שאין אפשרות סבירה לבנייה מורשית ומצוקת הדיור בשיאה, היא מקור משמעותי של מתח, עוינות וניכור כלפי המדינה ומעצימה את אי-האמון במשטרה המאבטחת את ההריסות. יש להפסיק את ההריסות עד אשר תתאפשר בניה מוסדרת.
8. **הפסקת השימוש בפרקטיקות מעין-צבאיות** יש להימנע מהכנסת יחידות מעין צבאיות (במיוחד מג"ב). יחידות אלו נועדו לפעול בשטחי עימות ולא לשרת אוכלוסיות אזרחיות.
9. **התמקדות בסוגיות פליליות ולא "לאומיות"** – על המשטרה להימנע מעימות עם האזרחים הערבים בסוגיות כגון הנפת דגלים (שאינה מנוגדת לחוק) המעוררת יחס אגרסיבי מצד שוטרים. על אנשי המודיעין בתחנות להפסיק את "עצימת העיניים" מול חשודים בפלילים, בתמורה למידע פוליטי / לאומי.
10. **הפעלת וועדות לשותפות קהילה-משטרה** בהן חברים גורמים עירוניים וקהילתיים ונציגי המשטרה. וועדות אלה ישמשו לתיאום ולהגדרת סדרי עדיפויות לטיפול משותף בבעיות.
11. **שיטור מיטיב תוך אפס סובלנות לשוטרים מתעמרים**. שוטרים כאלה, המשפילים ונוהגים באופן קנטרני, אלים ושרירותי כלפי אזרחים, פוגעים באמון האזרחים הערבים במשטרה.
12. **הפסקת יחסי הגומלין בין המשטרה לוועדות סולחה ו"בוררים"** – קשרים אלו מחלישים מאד את המשטרה בעיני האזרח ונותנים הכשר לגורמים ספק לגיטימיים. את מקומן של וועדות הסולחה צריכים לתפוס מרכזי גישור קהילתיים אשר ישמשו, במידת הצורך, לפתרון סכסוכים בקהילה.
13. **דיווחיות ושקיפות** - המשטרה צריכה לראות את האזרחים הערבים כמי שזכאים להשמיע את מצוקותיהם ולקבל תשובות מהמשטרה. לצורך זה עליה להקים ולהפעיל יחידת קשר עם החברה הערבית ולאייש את תחנות המשטרה המקומיות בדוברים אשר יעדכנו באופן שוטף את גורמי התקשורת המקומיים בדבר הצלחות ואתגרים.